

การกระทำความผิด การกำหนดโทษ และการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนในทางอาญา ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับ สปป.ลาว (Offense, Imposition and Children's Protection Right: Comparative Study between Thailand and Lao PDR)

อภิรักษ์ ศรีศิริ¹

Apinan Srisiri

มีรันตี เจียรักสุวรรณ²

Miruntee jearaksuwan

■ บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการในการวินิจฉัย ความรับผิดทางอาญา การกำหนดโทษ และการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน ในทางอาญา โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายอาญาและนำไปใช้ประโยชน์ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การวิจัยพื้นฐานโดยมีกระบวนการค้นคว้า การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า ประมวลกฎหมายอาญา ของ สปป.ลาว มีการกำหนดโครงสร้างการวินิจฉัยความผิดทางอาญา ชัดเจนกว่าในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย แนวคิด หลักการ ในการคุ้มครองสิทธิและการกำหนดโทษของเด็กวิเคราะห์แล้วมีแนวคิด หลักการคล้ายคลึงกัน มีกฎหมายภายในเฉพาะในการคุ้มครองสิทธิเด็ก

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หัวหน้าหมวดกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (หัวหน้าโครงการวิจัย)

Assistant Professor Dr. Head of the Criminal Law and Justice Section Faculty of Law Ubon Ratchathani University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Assistant Professor, Lecturer, Faculty of Law Ubon Ratchathani University

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การกระทำความผิด การกำหนดโทษและการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนในทางอาญาศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับสปป.ลาว เสนอคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Received: March 2, 2022 Revised: August 26, 2022 Accepted: October 20, 2022

การดำเนินคดีเด็ก รวมถึงการใช้มาตรการสำหรับเด็ก แตกต่างกันเพียงรายละเอียดของกฎหมายภายใน สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายทั้งสองประเทศมีแนวคิดหลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็กในทิศทางเดียวกัน โดยมีข้อเสนอแนะประเทศไทยควรกำหนดโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาให้ชัดเจนไว้กฎหมายอาญา และสามารถนำความองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจแนวคิดหลักการกฎหมายประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

คำสำคัญ: การกระทำผิด, การกำหนดโทษ, การคุ้มครองเด็ก, สปป.ลาว

■ Abstract

The objectives of this research are to study concepts and principles in the consideration of criminal liability, the Imposition and the children's protection right in criminal law by comparative study between Thailand and Laos, and to propose guidelines for criminal law development and its use to relevant organizations. The research was performed under the basis of paradigm by qualitative research method. The results revealed that the criminal code of the Lao PDR has more explicit adjudication structure for criminal offenses than in the criminal code of Thailand. Based on the analysis, concepts and principles

for the protection of children's rights and punishment were found to be similar, such as specific domestic laws on the protection of children's rights, child prosecution and implementation of child measures. There is only a difference in the details of domestic law. These results reflected that the laws or the protection of children's rights are compiled under the same concept in both countries. It is suggested that a clear criminal liability structure in criminal law should be established in Thailand. Besides, knowledge gained from this comparative study can be applied as an important basis for understanding neighboring country law principles in order to obtain more efficient operation to relevant organizations.

Keyword: Offense, Imposition, Children's Protection, Lao PDR

■ บทนำ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงควรได้รับผลของการกระทำนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่หรือไม่ เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกล้ำลึกและเล็งเห็นผลในการประกอบอาชญากรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่หรือไม่ ถ้าเด็กและเยาวชนมีความรู้สึกและเล็งเห็นผลในการประกอบอาชญากรรมแตกต่างไปจากผู้ใหญ่แล้ว เด็กควรจะได้รับผลในการกระทำอันได้แก่ การถูกลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

หรือไม่ การปฏิบัติต่อเด็กควรเป็นอย่างไร ความจริงแล้วได้มีแนวคิด หลักการพิจารณา การกระทำผิดทางอาญาของเด็ก เยาวชนให้แตกต่างไปจากการประกอบอาชญากรรมโดยผู้ใหญ่มานาน ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เมื่อประเทศต่าง ๆ ในยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำทางอาญาโดยทั่วไป แตกต่างจากอาชญากรผู้ใหญ่ นับตั้งแต่การจับกุม การแยกการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนต่างหากจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาคดี ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กซึ่งมีกระบวนการพิจารณาคดีแตกต่างกันไปจากศาลคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือ การพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนจะเน้นคำนึงถึงสุขภาพ อารมณ์ และประวัติความเป็นมา ภูมิหลังทางสังคม สภาพแวดล้อมของเด็กเป็นสำคัญ พยายามที่จะหาทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยมุ่งหวังที่จะให้เด็ก และเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีอันเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง

ดังนั้น การที่ประเทศไทยได้มีวิธีปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดทางอาญาแตกต่างไปจากอาชญากรโดยทั่วไป ย่อมแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาดีในการที่จะให้อภัยต่อความผิดพลาดของเด็ก ทั้งนี้ เพราะเด็กยังอ่อนต่อวัยและด้อยประสบการณ์ รู้ผิดรู้ชอบ ความตั้งใจกระทำการใด ๆ ของเด็กจึงอยู่บนความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดการยับยั้งชั่งใจและไม่สามารถเล็งเห็นของการกระทำอย่างแท้จริง เด็กที่กระทำความผิดทางอาญาจึงไม่ควรถูกปรักปรำว่าเป็นอาชญากร ฉะนั้น การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิดกฎหมายทั้งในฐานะผู้ต้องหา จำเลยจึงต้องมีแนวทาง หลักการ

และวิธีปฏิบัติที่แตกต่างออกไปตามวัยวุฒิของเด็กในแต่ละช่วงเวลา

หากเด็กเยาวชนหลงกระทำความผิดด้วยปัจจัยต่าง ๆ หรือเหตุไม่พึงประสงค์ รัฐก็ต้องหามาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงแตกต่างกับผู้ใหญ่ เพื่อที่จะประกันว่าเด็กและเยาวชนจะได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติหรือการลงโทษที่รุนแรงในทุกรูปแบบบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อของบิดามารดาผู้ปกครองตามกฎหมายหรือสมาชิกในครอบครัวของเด็ก เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มທີ່ที่จะดำรงชีวิตที่เป็นตัวของตัวเองในสังคม ครอบครัว ในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สำหรับการเจริญเติบโตและความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็กควรจะได้รับ การคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะสามารถมีควมรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่

เมื่อเด็กกระทำความผิดจะปฏิบัติต่อเด็กด้วยวิธีการทรมานหรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าจะไม่มี การลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี และจะไม่มีเด็กคนใดถูกกีดกันเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยพลการ การจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้นและให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ส่วนการวิधिพิจารณาความเด็ก กำหนดว่า เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่ ต้องได้รับการปฏิบัติต่อ

ในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสริมภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่นในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

จากที่กล่าวมางานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาแนวคิด หลักการสำคัญการกำหนดความผิดทางอาญาและกำหนดโทษของเด็กเป็นส่วนแรกตลอดทั้งระบบและกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็กเยาวชนในทางอาญา โดยการศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งต่อไปใช้ย่อว่า สปป.ลาว เนื่องจาก สปป.ลาว มีพื้นฐานของระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์ (Civil law System) ซึ่งน่าจะมีโครงสร้างของความรับผิดชอบทางอาญา การลงโทษคล้ายประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์อันดี และ สปป.ลาว ยังเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ด้วยกัน จึงนำมาสู่การศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นถึงแนวคิดหลักการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กเยาวชน ตั้งแต่การกำหนดอายุการเป็นผู้กระทำผิดทางอาญา และการเบี่ยงผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก เยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม กระแสหลัก และเน้นการการแก้ไข ฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ และหลีกเลี่ยงการลงโทษทารุณโหดร้ายหรือรุนแรงอย่างไร

■ วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษาหลักการในการวินิจฉัยกระทำ ความผิด การกำหนดโทษ และการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนในทางอาญาตามกฎหมายภายในสองประเทศ
2. เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมาย โดยการชี้ให้เห็นข้อเหมือน ข้อแตกต่าง ทั้งนำมาวิเคราะห์กับแนวคิด หลักการกฎหมายในการคุ้มครองเด็ก
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา กฎหมายและนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นฐาน ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดการเรียนการสอนในวิชากฎหมายอาญา เป็นโรงเรียนกฎหมายแห่งอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขงด้วย

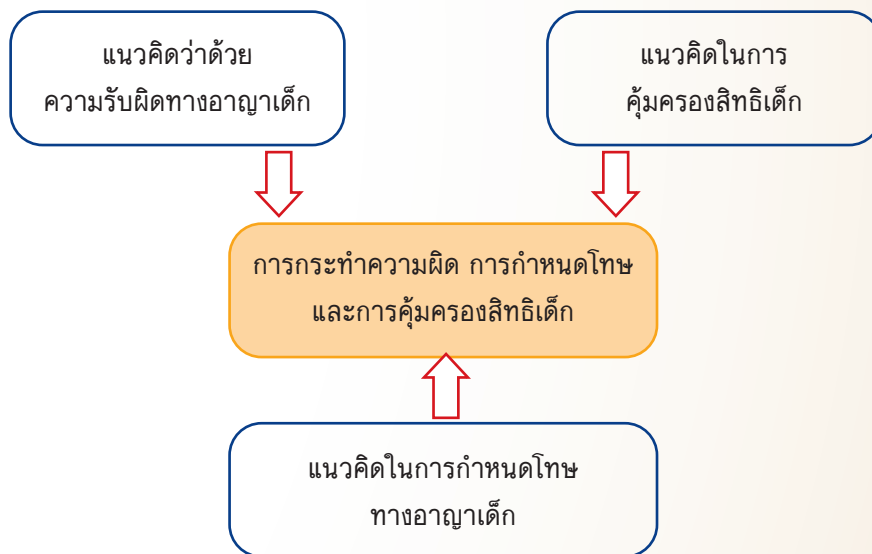
■ วิธีที่ใช้ในการศึกษา (Methodology)

การวิจัยนี้เป็นวิจัยพื้นฐาน (basic research) โดยใช้กระบวนการทศน์ในการศึกษาแบบปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการศึกษาเชิงเปรียบเทียบทางกฎหมาย (legal comparative study) งานวิจัยนี้เป็นการให้เหตุผลแบบอุปนัย (inductive approach) โดยการอธิบายจากส่วนย่อยไปสู่แนวคิด ทฤษฎี ด้วย โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) เป็นหลักโดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิ

(primary data) อาทิ กฎหมายภายในแต่ละประเทศ อนุสัญญา สนธิสัญญา และศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ ข้อเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์งานวิจัย คำพิพากษา โดยสืบค้นข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น

ฐานข้อมูลขององค์การในประเทศและองค์การระหว่างประเทศ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของประเทศไทยและ สปป.ลาว อาทิ อาจารย์ผู้สอนกฎหมายใน สปป.ลาว ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย เป็นต้น เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบต่อไป

■ กรอบแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้อง

■ ผลการศึกษา

1. แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็ก

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย

1.1 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

แนวคิดในการคุ้มครองเด็กจากการศึกษากฎหมายของสปป.ลาว พบว่า

มีแนวคิด หลักการในกฎหมายหลายลักษณะได้กำหนดการคุ้มครองเด็กไว้ ตั้งแต่ระดับการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2546) (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ฉบับปรับปรุง แก้ไข พ.ศ. 2546) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวจะไม่ได้กล่าวถึงเด็ก เยาวชนสปป.ลาวโดยตรง แต่เด็กและเยาวชนก็อยู่ในสถานะของประชาชนในชาติ

ย่อมมีสิทธิหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญนี้ นอกจากกฎหมายสูงสุดดังกล่าวยังมีกฎหมายลำดับรองเกี่ยวกับการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา การปฏิบัติโทษ การคุ้มครองและการดำเนินคดีเด็ก ได้แก่ กฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพิทักษ์ปกป้องเด็กเป็นการเฉพาะ สะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็ก การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและการกำหนดโทษในทางอาญาของเด็ก เยาวชน ประกอบกับ สปป.ลาว ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทำให้ สปป.ลาว ได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ดังกล่าวนำมา

ตัวอย่างแนวคิดหลักการในการคุ้มครองเด็ก คือ การปกป้องสิทธิและผลประโยชน์เด็ก ในการดำเนินคดี ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีนั้นเด็กต้องได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ ไม่ให้เกิดการทำร้ายร่างกาย การทรมาน การบังคับขู่เข็ญ การละเมิดศักดิ์ศรีหรือทรัพย์สิน และต้องพิจารณาตัดสินให้ถูกต้องและสอดคล้องกฎหมาย การปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ต้องปฏิบัติ เช่น เคารพเกียรติศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ฟังคำให้การของเด็ก ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานระดับอายุและความสามารถของเด็กให้การแยกแยะความถูกผิด การรักษาความลับของเด็กกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก ค.ศ. 2013

หลักของการสืบสวนเด็ก การสอบถามเด็กในการดำเนินคดีอาญาเด็ก องค์การสืบสวนสอบสวนต้องใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนที่ได้

บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาและต้องปฏิบัติอาทิ การสอบสวน สอบถามเด็กที่กระทำความผิดต้องกระทำอย่างอ่อนโยน และเหมาะสมกับเด็ก โดยคำนึงถึง วัย อายุ และความสามารถของเด็กในการแยกแยะความถูกผิด หรือ บิดา มารดาหรือผู้ปกครองอื่น ต้องเข้าร่วมการสอบสวน สอบถามทุกขั้นตอน ในการสอบสวนการเอาคำให้การของเด็ก แต่ไม่มีสิทธิให้การแทนเด็ก แต่มีสิทธิเสนอปัญหาที่ตนเห็นว่า ไม่เหมาะสม นอกจากมาตรการดังกล่าวมา ยังกำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยการควบคุมเด็ก การจับกุมเด็ก การปล่อยตัวเด็กชั่วคราว การดำเนินคดีเด็กของศาลเด็กตามความในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก ค.ศ. 2013

1.2 ประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวคิด หลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็ก การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและการกำหนดโทษในทางอาญาของเด็ก เยาวชน อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ การให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน รวมไปถึงการคำนึงถึงพัฒนาการด้านความคิดสติปัญญาและจริยธรรม ยังไม่สมบูรณ์ ขาดความรู้ลึกซึ้งขอบชัด และไม่สามารถคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ จึงมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กด้วย

2. แนวคิด หลักการในวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาเด็ก

2.1 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

สปป.ลาว มีแนวคิด หลักการในการกำหนดความรับผิดทางอาญาของเด็กในประมวลกฎหมายอาญา โดยองค์ประกอบของความรับผิดทางอาญาปรากฏในมาตรา 7 โดยกำหนดไว้ว่าองค์ประกอบของการกระทำ ความผิดทางอาญา หมายถึง เครื่องหมายทางด้านภาวะวิสัยและอัตตะวิสัยของความประพฤติที่กฎหมายอาญาถือว่าเป็นการกระทำผิด

ดังนั้น การกระทำผิดทางอาญา มี 4 องค์ประกอบดังนี้ (1) องค์ประกอบทางด้านวัตถุกรรม (2) องค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัย (3) องค์ประกอบทางด้านอัตตะวิสัยและ (4) เจ้ากรรม โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ (การสัมผัสสัมผัสส่วนบุคคล, อำภา คนชนะ และอาจารย์ผู้สอนกฎหมายอาญา)

1. องค์ประกอบทางด้านวัตถุกรรมของการกระทำผิดทางอาญา หมายถึง สายสัมพันธ์นี้ของสังคมที่ถูกคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา และได้รับการกระทบจากการกระทำ

ตัวอย่าง: ในการทำผิดฐานลักทรัพย์ นาย ก ไปขโมยตู้เย็นนาย ข จะเข้าข่ายลักทรัพย์ก็ต่อเมื่อนาย ข ต้องเป็นเจ้าของตู้เย็นนั้น

2. องค์ประกอบด้านภาวะวิสัยของการกระทำ หมายถึง เครื่องหมายภายนอกของพฤติกรรมที่ได้ก่อหรือจะก่อความหมายให้กับสายสัมพันธ์สังคมที่ถูกคุ้มครอง โดยกฎหมายอาญา รวมทั้ง วัน เวลา สถานที่ พาหนะ อุปกรณ์สภาพและวิธีประกอบกระทำผิดดังกล่าว

3. องค์ประกอบทางด้านอัตตะวิสัยของการกระทำ หมายถึง เครื่องหมายต่าง ๆ ทางด้านทัศนคติของบุคคลผู้กระทำความผิด ต่อการกระทำความผิดของตนที่แสดงออกมาภายนอกต่อการกระทำผิดโดยผ่านพฤติกรรม อาทิ แนวความคิดในการกระทำความผิดเจตนาหรือไม่กระทำความผิดด้วยความประมาทหรือไม่ ซึ่งการกระทำโดยเจตนาในทางอาญามี 2 ลักษณะ คือ เจตนาโดยตรงและเจตนาโดยอ้อม (1) เจตนาโดยตรง หมายถึง ตั้งใจที่จะให้เกิดขึ้นกระทำโดยมานะตั้งใจ และ (2) เจตนาโดยอ้อม หมายถึง ไม่ได้ตั้งใจแต่ว่าบังเอิญเกิดขึ้น

4. เจ้ากรรม คือ ผู้ลงมือกระทำความผิด

ดังนั้น โครงสร้างการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาตามกฎหมายข้างต้นจึงรวมการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาเด็กด้วย

2.2 ประเทศไทย

การกำหนดโครงสร้างการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาปรากฏในหลักกฎหมายอาญา: ภาคทั่วไปในมาตรา 59 ประมวลกฎหมายอาญา เพื่อใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา โดยทั่วไปมีโครงสร้างความผิดทางอาญา 4 ข้อ คือ (1) มีการกระทำ ต้องรู้สำนึกในการกระทำ (2) องค์ประกอบภายนอก ประกอบไปด้วย ผู้กระทำ ลักษณะของการกระทำ หรือวัตถุที่ถูกกระทำ (3) องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วยการกระทำโดยเจตนา การกระทำโดยประมาท และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล ซึ่งถูกนำมาใช้การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาเด็กด้วย

3. แนวคิด หลักการในการกำหนดโทษและการคุ้มครองสิทธิทางอาญาเด็ก

3.1 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

สปป.ลาว ได้มีแนวคิด หลักการในการกำหนดโทษทางอาญาเด็กและเยาวชน ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายมีรายละเอียดมาก จึงขอยกส่วนสำคัญเกี่ยวกับการวางโทษใส่การกระทำ ความผิดของเด็ก ในการระวางโทษแก่เด็กที่ยังไม่ถึงอายุสิบแปดปีในเวลากระทำผิดโดยอิงตามระดับและลักษณะของการกระทำผิดดังกล่าว ศาลจะระวางโทษต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ได้ตามมาตรา 44 มาตรา 53 (กระทรวงการเงิน, ม.ป.ป.)

การกำหนดโทษทางอาญาของเด็ก นอกจากปฏิบัติตามหลักการรวมของการวางโทษแล้ว ศาลเด็กอาจใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือวางโทษที่เหมาะสมกับอายุ และความสามารถ ในการรับรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็ก การลงโทษ ตัดอิสรภาพต่อเด็กที่กระทำผิด ให้ถือเป็นมาตรการสุดท้ายเว้นแต่เป็นการกระทำผิดสถาน ครุโทษซึ่งความผิดครุโทษ คือการกระทำผิดที่กฎหมายกำหนดโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปถึงตลอดชีวิต พร้อมทั้งโทษปรับไหม และโทษประหารชีวิตดังนั้นครุโทษจึงเป็นโทษสถานหนัก ศาลจะพิจารณาบทลงโทษของผู้กระทำความผิดในสถานหนักตามความผิดที่ได้กระทำ

ห้ามลงโทษประหารชีวิตและโทษตัดอิสรภาพตลอดชีวิตต่อเด็กที่กระทำความผิด หากมีความจำเป็น ต้องได้ลงโทษ ตัดอิสรภาพนั้น ศาลเด็กอาจลงโทษต่อเด็กครึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายอาญาบัญญัติ

แนวคิด หลักการในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก ค.ศ. 2013 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการคุ้มครองการดำเนินคดีอาญาของเด็ก ทางด้านบริหารและกระบวนการยุติธรรมให้ถูกต้อง ยุติธรรม เพื่อปกป้องสิทธิ และผลประโยชน์ของเด็ก ในการฟื้นฟูปกป้องทางด้านจิตใจ สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคม ช่วยในการปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศ

โดยกฎหมายฉบับนี้มุ่งดำเนินคดีกับการกระทำความผิดของเด็ก ที่เป็นอันตรายต่อระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่อกรรมสิทธิ์ของรัฐ สังคมชีวิต สุขภาพ เกียรติศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพของพลเมือง ความสงบของชาติ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น ที่ได้กำหนดโทษทางอาญาไว้เป็นหลัก ซึ่งเด็กตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

นอกจากนี้ ยังมีนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็ก รัฐสร้างเงื่อนไข เพื่อให้ความสะดวกแก่การดำเนินคดีเด็กด้วยการวางนโยบายกฎหมาย ระเบียบการ การเสนองบประมาณการ บุคลากร พาหนะ อุปกรณ์และการก่อสร้างตั้ง ศูนย์อบรมสำหรับเด็กกระทำผิดตามความเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมช่วยเหลือของบุคคล ให้มีการดำเนินคดีเด็กที่มีความรวดเร็ว โปร่งใส ถูกต้องตามกฎหมายรับประกันความยุติธรรม จำกัดและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดของเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก ค.ศ. 2013

ความจำเป็นในการแก้ไขฟื้นฟูเด็ก รัฐและสังคมเห็นความจำเป็นในการแก้ไขคดีเด็ก เพื่อปกป้องสิทธิและผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

ที่กระทำผิด ซึ่งต้องแก้ไขด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับกฎหมายและสนธิสัญญาที่ สปป.ลาว เป็นภาคีตามกฎหมายว่าด้วยการ ดำเนินคดีเด็ก ค.ศ. 2013

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ค.ศ. 2006 เฉพาะที่เกี่ยวกับการดำเนินคดี อาญา โดยสิทธิของเด็ก เมื่อได้กระทำผิด กฎหมาย โดยกฎหมายได้กำหนดสิทธิ และการคุ้มครองอันพึงจะได้รับมากกว่าผู้ใหญ่ กระทำความผิดไว้ ดังนี้ ได้รับการพิจารณาออก กระบวนการยุติธรรมที่กรณีที่มีการกระทำนั้น หากไม่เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง ได้รับทราบข้อกล่าวหาและสิทธิในการต่อสู้คดี ได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจาก ทนายความ หรือผู้ปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมายและบิดา มารดาหรือผู้ปกครองเข้าร่วม ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยไม่มีการขู่ บังคับ และใช้คำพูดที่เหยียดหยามในทุกขั้นตอนของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับการปกป้อง และคุ้มครองความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง ได้รับการปกป้องทางด้านการรักษา ความลับในการดำเนินคดีเช่นเกี่ยวกับประวัติ และข้อมูลส่วนตัว

3.2 ประเทศไทย

แนวคิด หลักการในการกำหนดโทษ ทางอาญาเด็ก เยาวชนของประเทศไทย ปรากฏเป็นเหตุยกเว้นโทษ เหตุลดหย่อน ผ่อนโทษ โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญาและจริยธรรมยังไม่สมบูรณ์ ขาด ความรู้ลึกซึ้งขอบข่ายดี และไม่สามารถคาดการณ์ ผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ เสี่ยง

การใช้วิธีการลงโทษเช่นผู้ใหญ่ อาทิ มาตรา 73 มาตรา 74 มาตรา 75 มาตรา 76 ประมวล กฎหมายอาญานอกจากนี้ยังมีการใช้มาตรการ แก้ไข พื้นฟูแทนการดำเนินคดีอาญาในคดี ที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด อาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับ ด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชน ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อน พ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำ ความผิดแล้วตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยมีสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนให้แตกต่างกับ ผู้ใหญ่ด้วย

นอกจากนี้ ยังมีหลักการแก้ไข พื้นฟู ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็กเยาวชน เด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย ที่อยู่ในระหว่างการควบคุมดูแลของบุคคลหรือ องค์การใด ๆ จะต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกาย และจิตใจ และส่งเสริมให้มีโอกาสกลับคืนสู่ สังคม รวมทั้งได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมี การแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาน การลงโทษ การปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ารูปแบบอื่น หรือ กระทำการใด ๆ ที่มีได้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูร่างกาย

หรือจิตใจหรือเพื่อการกลับคืนสู่สังคม และมีลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ส่วนหลักการลงโทษประหารชีวิตเด็กนั้นปรากฏในมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญาว่า “โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด ในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี”

■ อภิปรายผลการศึกษา

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบการวินิจฉัยกระทำ ความผิด การกำหนดโทษ และการคุ้มครอง สิทธิเด็ก เยาวชนระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว

เมื่อได้ศึกษากฎหมายภายในโดยเฉพาะกฎหมายอาญาเกี่ยวกับโครงสร้างการวินิจฉัย ความรับผิดทางอาญาระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว พบว่า การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของเด็ก เยาวชน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการกำหนดโครงสร้างความรับผิดที่ต้องวินิจฉัยองค์ประกอบของความผิด คือ (1) ต้องมีการกระทำ (2) ผู้กระทำ (3) ต้องมีเจตนา หรือประมาท และ (4) ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (causation) ที่เกิดกับ วัตถุที่ถูกกระทำ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ ความผิดแล้วค่อยพิจารณาว่ามีเหตุยกเว้นโทษ ยกเว้นความผิด เหตุลดโทษ ต่อไป

การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาของทั้งสองประเทศ การเริ่มวินิจฉัยจากมีการกระทำ

ของผู้กระทำ ว่าครบองค์ประกอบการกระทำ อยู่ภายใต้อำนาจบังคับของจิตใจ หรือไม่ จากนั้นก็เข้าสู่การวินิจฉัยตัว ผู้กระทำว่ามีความรู้ผิดชอบ ชั่วดีหรือความน่าตำหนิหรือไม่

การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาที่เด็ก เยาวชนเป็นผู้กระทำนั้น ทั้ง 2 ประเทศได้นำ หลักการว่าด้วยการกระทำผิดไปโดยความชั่ว หรือความน่าตำหนิของการกำหนดเจตจำนง มาใช้ ทำให้กฎหมายอาญาว่าด้วยการวินิจฉัย ความรับผิดทางอาญาได้นำปัจจัยเรื่องอายุ การกำหนดช่วงอายุของเด็กเป็นช่วง ๆ เพื่อความ เหมาะสมและประโยชน์ในการกำหนดความ รับผิดและการกำหนดโทษ ดังจะเห็นได้จาก หลักการในกฎหมายอาญา สปป.ลาว มาตรา 7 วรรคท้าย กำหนดว่า ผู้กระทำผิดทางอาญา ต้องเป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ ไม่เป็น คนวิกลจริต และมีอายุ 15 ปีขึ้นไปและหลักใน มาตรา 50 ของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง สิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ค.ศ. 2006 ซึ่ง กำหนดว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ในเวลา มีการกระทำที่เป็นความผิด จะไม่ถือว่าเป็น ผู้กระทำทางอาญาตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของกฎหมายอาญาจากหลักการทั้ง 2 ประการ ชี้ให้เห็นว่า เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ไม่ถือว่าเป็น ผู้กระทำผิดในทางอาญาได้หรือขาดความ สามารถในการกระทำในทางอาญา โดยใช้ เกณฑ์อายุมาประกอบการวินิจฉัยความรับผิด อาญานั้นเอง

ประเทศไทยมีการอธิบายในทางตำราทาง กฎหมาย แต่ไม่ปรากฏในบทบัญญัติของ กฎหมายอย่างชัดเจนเหมือน สปป.ลาว มีเพียง การอธิบายในทางตำรา คือ เด็กนั้นจะต้องมี “การกระทำในทางอาญา” คือ ต้องกระทำโดย รู้สำนึก หากไม่รู้สำนึกในการกระทำถือว่าเด็ก

ไม่มีการกระทำอย่างที่กล่าวก่อนหน้านี้ ตัวอย่างเช่น แดงเป็นเด็กทารกอายุ 8 เดือน ถือไม้แหลมไว้ในมือและพลิกตัวไปมา ปรากฏว่า ไม้ดังกล่าวทิ่มลูกตาเด็กคนอื่น เช่นนี้ ต้องถือว่าไม่มีการกระทำ เด็กจึงไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2548, หน้า 420) เพราะเด็กทารกแรกเกิด ไร้เดียงสาอัน อากัปกิริยาต่างๆ ที่แสดงออกมานั้น ย่อมไม่อาจเข้าใจในสภาพและสาระสำคัญของการกระทำของตนเองได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การเคลื่อนไหวโดยไม่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับของจิตใจ” ซึ่งในทางการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา “ไม่ถือว่าเป็นการกระทำ” อันจะนำไปสู่การวินิจฉัยในหลักเกณฑ์อื่นตามมาได้ เนื่องจากความรับผิดทางอาญาเริ่มต้นที่ “การกระทำ” หากไม่มีการกระทำก็ย่อมไม่มีความผิด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เด็กทารก ไร้เดียงสาไม่มีความรับผิดทางอาญาใด เพราะ

ขาดการกระทำในทางอาญานั้นเอง

ส่วนเด็กที่มีช่วงอายุไม่เกิน 12 ปี กฎหมายกำหนดให้มีความผิดทางอาญา เพราะพิจารณาจากลักษณะการเจริญเติบโต การกระทำของเด็กเหล่านั้นย่อมอยู่ภายใต้จิตใจบังคับหรือมีสติสัมปชัญญะ หากเด็กกระทำไปโดยรู้สำนึกในการกระทำและมีเจตนากระทำความผิด เช่น เด็กชายแดงอายุ 11 ปี แอบหยิบเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปขายหรือเตะ ทุบ ต่อยตีผู้อื่น เป็นต้น การกระทำของเด็กชายแดงเหล่านี้ย่อมเป็นการกระทำความผิดเพราะมีการกระทำในทางอาญา อาทิ มาตรา 73 ส่วนเด็กอายุกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี มาตรา 74 กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2565, 2565)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดทางอาญาของเด็ก เยาวชนระหว่าง สปป.ลาว กับประเทศไทย

แนวคิด หลักการ	แนวทางคล้ายกันและแตกต่าง
1. การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา	แนวทางแตกต่างกัน กฎหมายประเทศไทยไม่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอย่างชัดเจนเหมือนโครงสร้างความผิดทางอาญาที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาของ สปป.ลาว แต่ในทางตำราของประเทศไทยมีแนวทางในการอธิบาย กล่าวคือ มีการกำหนดองค์ประกอบภายนอกองค์ประกอบภายในที่ผู้กระทำต้องกระทำโดยเจตนา หรือกระทำโดยประมาท เพื่อให้ครบองค์ประกอบความผิดนั้นเช่นกัน
2. นิยามความหมายเด็กในกฎหมาย	แนวทางต่างกัน ในกฎหมายอาญา สปป.ลาว กำหนดชัดเจนว่าเด็ก คือ บุคคลอายุไม่เกิน 18 ปี แต่ของประเทศไทยไม่มีการกำหนด
3. การกระทำทางอาญาของเด็ก	แนวทางคล้ายคลึง โดยพิจารณาว่าเด็กไร้เดียงสาการกระทำไปโดยรู้ไม่รู้อำนาจในการกระทำ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็ก เยาวชนระหว่าง สปป.ลาว กับประเทศไทย (ต่อ)

แนวคิด หลักการ	แนวทางคล้ายกันและแตกต่าง
4. การกำหนดช่วงอายุในการกำหนดความผิด	แนวทางคล้ายคลึงกัน เช่น กฎหมายอาญาสปป.ลาว กำหนดว่าเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำผิด ต้องรับโทษอย่างไร กฎหมายอาญาประเทศไทย กำหนดอายุไม่เกิน 12 ปี ต้องรับโทษอย่างไร เป็นต้น ซึ่งมีการกำหนดช่วงอายุเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการลงโทษที่เหมาะสม
5. การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับเด็ก	แนวทางคล้ายคลึง สปป.ลาวและประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการทางเลือกแทนวิธีการลงโทษทางอาญาแก่เด็กเช่นกัน เช่น การตัดเตือน การอบรมเด็กที่กระทำผิด การไกล่เกลี่ยในคดีอาญา เป็นต้น
6. การลงโทษประหารชีวิตเด็ก	แนวทางคล้ายคลึง โดยกฎหมายกำหนดว่า ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแก่เด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์

ที่มา: จากรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ นิติพัฒน-ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 1 (137-138), โดยอภิรักษ์ ศรีศิริ, 2559, กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จากตารางข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การกำหนดการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาและการลงโทษเด็ก เยาวชนตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว มีแนวคิด หลักการในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการคำนึงการคุ้มครองเด็ก เยาวชน ความรู้ รับผิดชอบ และชีวิตของเด็ก แตกต่างกันเพียงรายละเอียดเท่านั้น

2. วิเคราะห์แนวคิด หลักการในการคุ้มครองสิทธิและการลงโทษเด็ก เยาวชนในทางอาญาระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว

แนวคิด หลักการนี้ทั้งประเทศไทย และ สปป.ลาว ต่างมีการให้ความคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นพิเศษแตกต่างกับผู้ใหญ่ การไม่ลดทอนเสรีภาพของเด็กและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การพิจารณาและกระบวนการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชน

โดยได้คำนึงถึงหลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดีและคำนึงถึงสิทธิประโยชน์สูงสุดของเด็ก

มาตรการในการลงโทษนั้น สปป.ลาว และ ประเทศไทย ต่างให้ความสำคัญกับการเบี่ยงเบนหรือการหันเหผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ และหลีกเลี่ยงการลงโทษทรมาน โหดร้ายหรือรุนแรงเหมือนผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใหญ่

สปป.ลาว และประเทศไทย มีกฎหมายเฉพาะที่ครอบคลุมการบังคับและคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้กระทำทางอาญาในทุกมิติ ไม่ต่างจากกฎหมายประเทศต่าง ๆ ดังจะเห็นเริ่มตั้งแต่ประเทศทั้งสองได้เข้าเป็นภาคีของกฎหมายระหว่างประเทศ และมีการบัญญัติแนวคิดการคุ้มครองสิทธิไว้

รัฐธรรมนูญ การปรับปรุง แก้ไขกฎหมายภายใน
ของตนให้ทันสมัยต่อเนื่อง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้อง
ในทางอาญาที่ทั้งสองประเทศต่างได้บัญญัติ
หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา
ของเด็ก ตลอดจนการกำหนดโทษและมาตรการ
อื่นๆ ในทิศทางเดียวกัน และให้ความสำคัญกับ
การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก

นอกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
สะท้อนภาพที่ชัดเจนว่าสองประเทศได้ตระหนัก
ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน
อนาคตของชาติ แม้เด็ก เยาวชนจะตกเป็น
ผู้กระทำความผิดก็ตาม อันเป็นการคุ้มครอง
ที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักการสากล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแนวคิด หลักการในการคุ้มครองสิทธิและการลงโทษเด็ก เยาวชนในทางอาญา
ระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว

การคุ้มครองสิทธิ และวิธีการสำหรับเด็ก เยาวชน	แนวทางคล้ายคลึง/แตกต่าง
1. แนวคิด หลักการในการคุ้มครอง สิทธิเด็ก	แนวทางคล้ายคลึง สองประเทศ มีแนวคิดหลักการในการคุ้มครองสิทธิเด็ก ในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการดำเนินคดีอาญาของเด็ก การปกป้องสิทธิ และผลประโยชน์ของเด็ก การฟื้นฟูให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ซึ่งมี แนวคิดแตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ใหญ่ และทั้งสองประเทศ ต่างเป็นภาคีสัญญาวาดด้วยสิทธิเด็ก
2. มีกฎหมายสารบัญญัติในการ คุ้มครองสิทธิเด็ก	แนวทางคล้ายคลึง ประเทศมีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองเด็ก อาทิ สปป.ลาว มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก หรือประมวลกฎหมายอาญา ส่วนประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครอง เด็ก หรือประมวลกฎหมายอาญา
3. มีกฎหมายวิธีสบัญญัติในการ ดำเนินคดีอาญาแก่เด็ก	แนวทางคล้ายคลึง โดยแต่ละประเทศมีกฎหมายวิธีสบัญญัติในการ ดำเนินคดีอาญาแก่เด็ก อาทิ สปป.ลาวมีกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีเด็ก ส่วนประเทศไทยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
4. การกำหนดหลักเกณฑ์การในการ คุ้มครองสิทธิและการลงโทษเด็ก เยาวชนตามกฎหมายภายใน	แนวทางแตกต่างกัน ทั้งสองประเทศต่างการกำหนดหลักเกณฑ์ใน รายละเอียดของกฎหมายภายในแตกต่างกัน เช่น หน่วยงานรับผิดชอบ กำหนดรูปแบบ วิธีการสืบสวน สอบสวน มาตรการทางเลือก เห็นว่าขึ้นอยู่กับ บริบทสังคมภายในประเทศนั้น แต่มีแกนกลางแนวคิด หลักการเดียวกัน

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่าแนวคิด หลักการ ในการคุ้มครองสิทธิและการลงโทษเด็ก เยาวชน ในทางอาญาของ สปป.ลาว กับประเทศไทย ในปัจจุบันมีทิศทางเดียวกัน โดยเน้นแนวคิด หลักการในการแก้ไขฟื้นฟู เยียวยาผู้กระทำความผิด มีระบบและกลไกเฉพาะที่ชัดเจน ในการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเด็ก³ ให้แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาและการลงโทษของผู้ใหญ่

■ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาทั้งหมด พบว่า สปป.ลาว และ ประเทศไทย ต่างเห็นความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของเด็กในทุกมิติครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาของเด็ก การกำหนดโทษ และมาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสมกับเด็ก มีระบบและกลไกพิเศษแตกต่างจากผู้ใหญ่ โดยให้ความสำคัญกับการเยียวยาผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก ออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก แตกต่างจากผู้ใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่าสองประเทศ ได้ตระหนักในการปกป้อง คุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน แม้บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม เพราะเชื่อว่าเด็กกระทำผิดทางอาญาไป เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความสำนึก

ผิดชอบชั่วดีที่สมบูรณ์ ดังนั้น การให้โอกาส โดยผ่านมาตรการและแนวปฏิบัติตามที่กฎหมาย ภายในกำหนดดังกล่าวมา จะสามารถช่วยให้ เด็กและเยาวชนสามารถกลับมาเป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทย ควรศึกษาความเป็นไปได้ ในการกำหนดโครงสร้างการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาให้มีโครงสร้างการวินิจฉัยความผิดทางอาญาให้ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา สปป.ลาว

2. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา วิจัยเปรียบเทียบนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการทำ ความเข้าใจแนวคิด หลักการกฎหมายของ สองประเทศ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวคิด กฎหมาย ร่วมกันในฐานะประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ต่อไป

■ ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษากฎหมายเชิงเปรียบเทียบ กับประเทศอื่นในภูมิภาคนี้มากขึ้น เนื่องจากมี สภาพสังคม วัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อการเรียนรู้และพัฒนากฎหมายภายใน ประเทศ

³ สอดคล้องความเห็นทางวิชาการของนายศุภวาร์ วิไลวงศ์ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวว่า ความคิดพื้นฐานในการกำหนด ความรับผิดชอบทางอาญาเด็ก เยาวชน การกำหนดโทษ มุ่งเน้นไปที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งเด็ก เยาวชน มากกว่าการลงโทษ เพราะเด็กกระทำความผิด เพราะขาดวุฒิภาวะ ยังไม่มีความรับผิดชอบ ดังนั้น จึงมุ่งเน้น ที่การลงโทษเชิงฟื้นฟูมากกว่า แตกต่างกับการดำเนินคดีของผู้ใหญ่, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2559, ณ ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดอุบลราชธานี

■ กิตติกรรมประกาศ

นักวิจัยจึงขอขอบคุณ รองอธิการบดี ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ทำหนังสือขออนุญาตให้ไปยังมหาวิทยาลัย จำปาสัก จึงได้เข้าสัมภาษณ์ที่คณะนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจำปาสัก โดยได้รับความอนุเคราะห์คณาจารย์ทางกฎหมาย อาทิ อาจารย์อนุสิน ยาดตรา อาจารย์คำภา ขุนเสนา อาจารย์วิชัย เกษจันทร์ เพื่อให้ความรู้และข้อมูลทางกฎหมายอาญาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้ หากผู้ใดสนใจสามารถศึกษาได้จากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การกระทำความผิด การกำหนดโทษและการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชนในทางอาญา ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยกับ สปป.ลาว คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

■ บรรณานุกรม

กระทรวงการเงิน.(ม.ป.ป.). *ประมวลกฎหมายอาญา สปป.ลาว*. ค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2558, จาก [http://www.mof.gov.la/sites/default/files/news/Penal%0Law%20\(2005\)%20Lao.pdf](http://www.mof.gov.la/sites/default/files/news/Penal%0Law%20(2005)%20Lao.pdf)

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2548). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557. (2557). ค้นเมื่อ 8 กันยายน 2559, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/A/055/1.PDF>

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ฉบับปรับปรุง แก้ไข พ.ศ. 2546). (2546). ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2559, จาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvanee/download/article/article_20101015150629.pdf

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2565. 2565.

